

KISEBB KÖZLEMÉNYEK.

Sopron sz. királyi város közkönyvtárának története a statisztika tükrében. A könyvtárak nagy jelentőségét, kulturális hivatását misem bizonyítja jobban, mint az az érdeklődés, amellyel a nagyközönség akár a fővárosban, akár vidéken a könyvtárak iránt viseltetik. A régi jelszó: „Panem et circenses“ — bár ma is él, (a futballmeccsre tóduló közönség ezrei bizonyítják), kibővült azonban még egy kívánsággal: „... és könyvet!“ A betűhész korunk egyik legjellemzőbb tünete.

A fővárosi közönség könnyen elégítheti ki olvasási vágyát. Sok és óriási anyaggal rendelkező könyvtár várja az olvasókat és minden igyekezetével azon van, hogy igényeiket kielégítse. A könyvtár szempontjából pedig adva van az olvasni vágyó tömeg és adva vannak a kielégítésükhöz nélkülözhetetlen anyagi eszközök. Már vidéken nem ilyen kedvező a helyzet. Vidéki könyvtárak a legnagyobb nehézségek között tudnak csak annyira amennyire eleget tenni hivatásuknak, néha tisztára szélmalomharcot vívnak a kultúra terjesztése érdekében.

Nem lesz talán érdektelen, ha egy ilyen vidéki közkönyvtár küzdelmes életére vetünk egy pillantást; a felsorakoztatott statisztikai adatok érzékelhetően mutatják az intézmény folyamatos fejlődését.

Sopron sz. kir. thj. város közkönyvtára nehéz, viharos idők, mostoha és kedvezőtlen körülmények közepette született meg. A véres világháború második évében akadt néhány lelkes férfiú, akik áldozatos, önzetlen munkával Sopron város közönségét megajándékozták könyvtárral. A közkönyvtár törzsanyaga a Soproni Népkönyvtár Egyesület könyvtárából telt ki. Ez egyesület 2014 műből álló ajándékával megvetette a közkönyvtár alapjait. Ajándékba kapott könyvekkel, az állam támogatásával és néhány vásárolt könyvvel kiegészülve 1915. március 20-án 2790 művel megnyílt a közkönyvtár. Ebből az időből a forgalomra nézve nem rendelkezem statisztikai adatokkal; a forgalmi statisztika csak jóval később épült ki.

A könyvtár állományának gyarapodása következőképpen alakult 1925. óta:

Év	Mű	Gyarapodás	Százalék
1915	2.790		
1925	5.978	882	14'75
1926	6.860	1647	24'01
1927	8.507	2410	28'33
1828	10.917	2237	20'49
1929	13.154	1062	8'08
1930	14.216	697	4'90
1931	14.913	694	4'66
1932	15.607	891	5'71
1933	16.498	696	4'22
1934	17.194	1064	6'19
1935	18.258	1100	6'03
1936	19.358	1261	6'51
1937	20.619		

E 20.619 műnek 55'91%-a szépirodalmi, 44'09%-a ismeretterjesztő és tudományos munka. Az 55'91%-ot kitevő szépirodalmi művekből 30'55% magyar, 24'84% német, 0'35% francia és 0'17% angol nyelvű. A 44'09% ismeretterjesztő műből 33'58% magyar és 10'51% német nyelvű.

Az évi gyarapodás a legutóbbi 17 év alatt átlagosan 1220 kötet volt; 1925. óta a könyvállomány majdnem négyszeresére szaporodott. Ez a szép fejlődés Sopron sz. kir. város bőkezűségét dicséri; a köz-könyvtár a várostól 1931-ig évi 8000, 1932. óta 4000 pengőt kapott könyvek beszerzésére és köttetésére.

Magától értetődik, hogy a város megértő támogatása megfelelő eredményre is vezetett. 1925-től 1936-ig a könyvkikölcsönzések száma 13.090-ről 29.893-ra emelkedett, tehát megkétszereződött. Míg 1925-ben naponta átlag 48 esetben kölcsönöztek ki könyvet, ez az átlag 1936-ban már 101. Az olvasótermet 1927-ben 277 olvasó látogatta; ezzel szemben 1936-ban 911 olvasót mutathatunk ki.

Az elmúlt 12 év forgalmáról részletes tájékoztatást nyújt a következő táblázatos kimutatás. (Megjegyzem, hogy a kikölcsönzött kötetek számát csak 1929-től, a magyar és német nyelvű munkák megoszlását 1933-tól, az olvasóterem forgalmát 1927-től fogva mutathatom ki.)

Év	Hány eset- ben történt kölsönzés?	Kötet				Napi átlag		Olvasóterem	Emelkedés %	Csökkenés %	Beiratkozott olvasó
		magyar	%	német	%	összesen	olvasó				
1925	13.090						48				
1926	14.076						49		7'53		837
1927	14.700						53	277	3.72		914
1928	16.955						59	331	15'33		889
1929	18.886					43.577	64 141	471	11'39		866
1930	20.239					48.397	70 168	415	7'17		947
1931	22.013					49.623	79 179	428	8'76		978
1932	23.126					50.049	77 167	684	5'06		969
* 1933	21.249	25.509	56'69	19.485	43'31	44.994	75 161	1073		8'12	838
1934	17.613	20.682	57.72	15.144	42'28	35.826	60 121	1064		16'64	704
1935	20.099	26.465	59.55	17.967	40'45	44.442	73 162	960	14'11		940
1936	29.893	44.661	61'42	28.052	38'58	72.713	101 245	911	48'73		1333

* Az 1933 és 1934. évben észlelhető feltűnő visszaesés okát abban kell keresnünk, hogy városunkban egy magán-kölcsönkönyvtár nyílt meg. Az újdonság ingere olvasóinknak egy részét egy időre elhódította ugyan, de ezt a visszaesést hamarosan kihevertük.

Az olvasók foglalkozására nézve 1934. óta vannak adatok. (Érdekes tünet, hogy az olvasóknak körülbelül egyharmadrésze nő!)

Év	Köztisztviselők	Magántisztviselők	Iparos, kereskedő	Altsz. szolga, munkás, napszámos	Ipari, kereskedelmi alkalmazott	Főiskolai, egyetemi hallgató	Tanuló	Szabad pályán működő	Katonatiszt, pap	Háztartásbeli nő, magánzó	Gazdapolgár	Összesen
1934	130	63	36	19	26	11	130	44	42	203		704
1935	168	68	65	27	56	27	144	29	37	317	2	940
1936	200	61	92	37	96	25	238	49	44	485	6	1333

Felvetődhetne még a kérdés, vajjon milyen könyveket olvasnak? Erre válaszoljon egy vaktában kiragadott hónap, 1937. március havának statisztikája. (Ebben a hónapban a napi forgalmi átlag 125 olvasó, 290 kötet.)

Tudományos és ismeretterjesztő munkák	228 kötet,	3'28%
Remekírók művei	280 „	4'02%
Könnyű, szórakoztató regények	2169 „	31'09%
Modern szépirodalom	2099 „	30'18%
Detektív- és kalandos regények	1678 „	24'13%
Útleírás	192 „	2'78%
Egyéb	307 „	4'52%

Befejezésül még néhány adat a folyó évről: 1937. április 30-ig 859 olvasó iratkozott be, ezek 11.410 esetben 27.282 kötet könyvet cseréltek, amelyek közül 15.721 (57'63%) magyar, 11.561 kötet (42'37%) pedig német nyelvű volt. Ezek szerint tehát az 1937. évi forgalom ismét jóval erősebb lesz, mint az előző évi.

Mindezek a statisztikai adatok világosan mutatják, hogy Sopron sz. kir. város közkönyvtára fennállásának 21 éve folyamán nagy fejlődésen ment keresztül; sok munkával, fáradozással, de a szép sikerek okozta örömmel járó munka eredményét mutattam be. A látszólag száraz szám adatok mögött komoly tanulság rejlik: bizonyítják azt, hogy a kultúra terjesztése körül végzett munkánk nem maradt meddő, évről-évre nagyobb körre terjeszkedünk ki és nagyobb tömeg embert látunk el hasznos, nemesítő olvasmánnyal. RADÓ ISTVÁN.

Melianus Gnatereth. Ily cím alatt a Magyar Könyvszemle 1937. évi folyamának 179. lapján megjelent közleményre legyen szabad megjegyeznem, hogy félreértésről van szó. Az *Igasság Paisának* sem a szerzője, sem a nyomtatási helye nem „rejtélyes“, hanem *régesrég köztudomású*, hogy a szerző *Helmecci Komoróczy István* nagykőrösi lekipásztor és dunamelléki püspök, a hely pedig Utrecht. Az, amit eddig nem tudunk, csak kettő: az egyik, hogy a Melianus Gnatereth álnév mit jelent, helyesebben miféle betűjátékból jön ki (a HELMETIUS szót ki lehet belőle hozni, de a többi betűnek még eddig nem tudtam értelmét venni); a másik, hogy az Uranius Nathanael álnévvel jelzett utrechti nyomdász ki volt. Ez utóbbit egy *Helmeccivel* foglalkozó tanítványom Hollandiában legutóbb is eredmény nélkül nyomozta. Persze, van még e könyv körül egy harmadik s mind a kettőnél nagyobb rejtély is, de az már nem egyenesen könyvészeti vonatkozású: miképpen tudott ez az elegáns, de igen erős antikatólikus polémia a cenzura és a könyvharmincad virágában Magyarországra bekerülni és itt akadálytalanul annyira elterjedni, hogy a másik oldalról több igen jelentős cáfoló irat keletkezett ellene, még évtizedek múlván is. RÉVÉSZ IMRE.

Kliegl József nyomdai betűelosztógépe bemutatásának 100. évfordulójára. A rohanó idő árjában csendes, de kegyeletos megemlékezésre méltó évfordulón suhantunk át az elmúlt hó folyamán: